

Årsmelding 2024

NLR

Norsk Landbruksrådgiving SA

Styrets årsberetning for 2024

Norsk Landbruksrådgiving SA (NLR) er et samvirkeforetak med fokus på medlemsdemokrati og eierstyring. Foretakets hovedformål er å fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom å utvikle, formidle og selge tjenester til medlemmene.

Styret i Norsk Landbruksrådgiving SA skal blant annet lede NLR sitt arbeid i samsvar med vedtekter og årsmøtevedtak, forvalte NLR sine midler, ta opp saker av lokal og nasjonal karakter for medlemmene og fastsette budsjett for kommende år. Det er styret som tilsetter og eventuelt avsetter organisasjonens direktør.

NLR ledes av et styre på ti medlemmer, herav sju medlemmer er valgt av årsmøtet. Styremedlemmer med varamedlemmer valgt av og blant de ansatte trer inn i styret etter ordinært årsmøte.

Styret har i 2024 hatt ni styremøter og et par arbeidsmøter. Overordna fokus har vært å komme i

gang som ett nasjonalt foretak og å få den nye organisasjonen til å fungere. Viktige saker har vært budsjett, regnskap og handlingsplan og oppfølging av disse gjennom året. Innspill til jordbruksforhandlingene, oppfølging av tildelingsbrevet fra Landbruksdirektoratet og årsmøtevedtak har vært sentralt i styrets arbeid. Styret har behandlet og vedtatt etablering av NLR Regnskap AS, NLR Gris AS, Smart Agri Park AS og Fagråd Grønnsaker.

Høringsprosess om ny gjødselbrukforskrift, samhandling med regionutvalgene, tett oppfølging av medarbeidertilfredshet gjennom året og arbeid med å få bedre kontroll med foretakets viktigste rådgiververktøy, har gått igjen på flere møter. Det ble startet en prosess med TINE Rådgiving for å utrede tettere samarbeid. Styret har fått faglige presentasjoner på klima-, HMS og potetrådgiving i NLR.

Et fysisk styremøte var lagt til NLR sitt kontor på Hamar. Resterende styremøter er avholdt på Teams eller på Gardermoen. Styret har satt fokus på at foretaket skal få bedre oversikt over økonomi og driftsresultat gjennom året, og jobber med å snu foretakets negative driftsresultat til et positivt driftsresultat. Dette arbeidet fortsetter i 2025. Revidering av strategiplan for 2026 og fremover ble også påbegynt i 2024.

Økonomi

Styret er ansvarlig for at organisasjonen drives forsvarlig, og skal påse at lover og forskrifter overholdes. Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og «God regnskapskikk for små foretak». Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av regnskapet.

NLR ble i 2024 tildelt 115 millioner kroner over jordbruksavtalen og tre millioner kroner over rein-driftsavtalen. Tilskuddet skal sikre rådgivingsaktivitet for alle bønder gjennom et likeverdig tilbud over hele landet. Fra 2024 inngikk tilskudd til Mentorordninga i landbruket i grunnstøtten. I tildelingsbrevet var det pekt spesielt på viktigheten av HMS-rådgiving og etablering av HMS-tjeneste til reindriften, kunnskapsutvikling og rådgiving innenfor både konvensjonell og økologisk produksjon, tilgjengeliggjøring av artikler og kompetanse også til ikke-medlemmer, samt NLR sitt ansvar vedrørende minor use (plantevern).

Tildelingen kommer uten definerte føringer for hvor mye penger som skulle brukes på hvert enkelt område. NLR skal selv foreta de nødvendige prioriteringene for å bidra til at formålet med støtten nås. NLR har årlig flere kontaktmøter med Landbruksdirektoratet og rapporterer skriftlig til avtalepartene på hvordan tilskuddet er benyttet.

Styret i NLR SA har i 2024 bestått av:

Arnstein Røyneberg	styreleder
Wenche Snildalsli Vuttudal	nestleder
Anders Ragnvald Nordlund	styremedlem
Hildegunn Espe	styremedlem
Sverre Lang-Ree	styremedlem
Olinn Herikstad	styremedlem
Trond Bjørkås	styremedlem
Mari Aker	styremedlem (ansattvalgt)
Åsmund Langeland	styremedlem (ansattvalgt)
Maud Grøtta	styremedlem (ansattvalgt)
Paul Edvard Vittersø	første varamedlem
Ann Mari Bjørnøy	andre varamedlem
Olav Galtvik	tredje varamedlem
Arne Nøkland	første varamedlem (ansattvalgt)
Øyvind Akselsen	andre varamedlem (ansattvalgt)
Anders Eggen	tredje varamedlem (ansattvalgt)

Inntektene i NLR var kroner 376.040.030 i 2024. Årsresultat ble minus kroner 4.635.588 mot et budsjett på kroner 3.000.000. Avviket i forhold til budsjett skyldes i hovedsak mindre inntekter på salg av rådgivingstjenester og mindre inntekter fra eksternt finansierte prosjekter.

Likviditetsbeholdningen i NLR SA var 31.12.2024 kroner 49.959.464, hvorav kroner 9.988.210 er bundne skattetrekkmidler. Egenkapitalen var kroner 99.571.868, og egenkapitalandelen var 61,8 %.

Sammenlignbare tall for 2023 er ikke utarbeidet.

Når det gjelder finansiell risiko har styret vurdert selskapets økonomi og funnet den tilfredsstillende. Styret mener at informasjonen gitt i årsberetningen gir en rettviss oversikt over NLR sine eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Det har ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets slutt som er av betydning for bedømmelsen av regnskapet.

Ansatte

I NLR SA var det ved utgangen av 2024 totalt 381 ansatte, hvorav 364 fast ansatte og 17 midlertidig

ansatte. De fast ansatte gjorde 339 årsverk, og de midlertidig ansatte 15 årsverk, totalt 354 årsverk. Arbeidsstokken består av 51 % menn og 49 % kvinner.

Arbeidsmiljø

Styret anser arbeidsmiljøet i bedriften som godt. Det har vært gjennomført medarbeiderundersøkelser hvert kvartal, og tallene har vist en positiv utvikling i arbeidsmiljøet gjennom året. I forhold til spørsmål om mobbing og trakassering viser undersøkelsen svært gode resultater. NLR SA har i 2024 hatt et sykefravær på totalt 6,0 %, fordelt på 4,9 % for menn og 7,1 % for kvinner.

Miljøpåvirkning

Virksomheten er av en slik art at den i liten grad påvirker det ytre miljøet. NLR sine tjenester bidrar til positivt hos medlemmene gjennom gode gjødselplaner, klimaplaner, skjøtselsplaner og aktuelle kurs m.m. NLR sorterer søppel etter henvisning fra utleiery av kontorene vi er på. I tillegg oppfordres det til bruk av kollektive reisemuligheter og samkjøring der det er mulig/hensiktsmessig.

Likestilling og diskriminering

NLR forholder seg til gjeldende lov- og regelverk innenfor

likestilling, og ser på arbeidet for å fremme likestilling og forebygge diskriminering som en kontinuerlig prosess. Det har ikke vært meldt inn eller behandlet noen saker knyttet direkte til utfordringer rundt likestilling eller diskriminering i 2024.

Styret anser at det i stor grad er lik lønn for likt arbeid for menn og kvinner i NLR. Ledergruppen i NLR har bestått av to kvinner og seks menn. Totalt sett anser NLR at kravet til likestilling i virksomheten er godt ivare tatt og at det er et stort fokus blant ledere, ansatte og tillitsvalgte på aktivt likestillingsarbeid og på å motarbeide alle former for diskriminering i det daglige.

Disponering av resultat fra 2024

Årsresultat for 2024 ble på kroner -4.635.588 og underskuddet foreslås dekket av egenkapitalen.

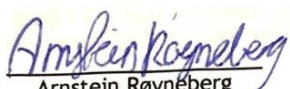
Takk til de ansatte

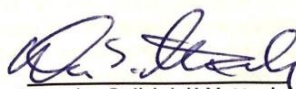
Styret i NLR vil rette en spesiell takk til de ansatte i NLR for å ha lagt ned en betydelig innsats for å levere bondenytte i nye NLR sitt første driftsår, et år preget av mange nye systemer og rutiner for medarbeiderne.

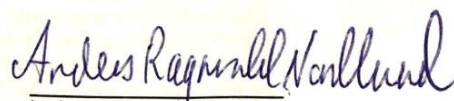
Norsk Landbruksrådgiving Sa

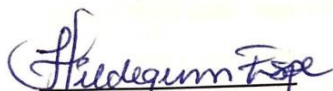
24.03.2025

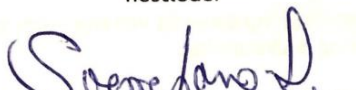
Styret i Norsk Landbruksrådgiving Sa

Arnstein Røyneberg
styreleder

Wenche Snildalsli Vuttudal
nestleder

Anders Ragnvald Nordlund
styremedlem

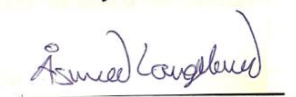

Hildegunn Espe
styremedlem

Sverre Andreas Lang Ree
styremedlem

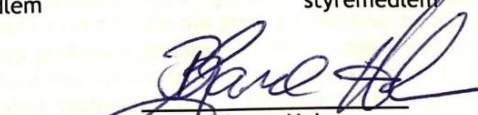

Olinn Herikstad
styremedlem

Trond Nordås Bjørås
styremedlem

Mari Aker
styremedlem

Åsmund Andreas Langeland
styremedlem

Maud Grøtta
styremedlem

Bjarne Holm
daglig leder

NY GIV: Styreleder Arnstein Røyneberg (til venstre) og administrerende direktør Bjarne Holm under åpningen av Kursuka 2024. (Foto: Morten Livenengen)

Ett år som NLR SA: Fra endring til videreutvikling

Det første året som ett NLR er tilbaketrukket. Som leder for NLR kjenner jeg på stolthet og ærbødighet. Stolthet over den innsatsen medarbeidere i NLR legger ned for den norske bonden og for landbruket. Ærbødighet for den tilliten NLR er gitt fra våre medlemmer. Fokus har vært på å komme i gang med nye roller og å sy NLR sammen til et enda bedre lag basert verdiene Nær, Nyskapende, Uavhengig og Relevant, og ikke minst, levere bondenytte.

Bjarne Holm, administrerende direktør PhD

Fra noen intense og krevende måneder i 2023 for å få hele NLR med inn i nye NLR SA, så ble det ikke mindre aktivt i begynnelsen i 2024 med å få den nye organisasjonen i gang. Medarbeidere i NLR skal ha en stor takk for å stå i mye endring og samtidig holde fokus på våre medlemmer og det å levere bondenytte.

NLR økte medlemstallet i 2024 med ca. 300 medlemmer, noe vi er veldig stolte over. NLR-medlemmer disponerer et areal som utgjør 66 % av landets totale dyrkede areal. Andelen av totalareal varierer mellom produksjoner. For frukt er tallet 84 %, korn 80 %, potet og bær 79 %, innmarksbeite 75 %, grønnsaker 69 % og for grovfôr 58 %. Kort fortalt, vi har et mål om enda høyere medlemstall.

Med et nytt styre og ny oppbygging av medlemsdemokratiet i organisasjonen var det mye som skulle på plass samtidig. Høringen på nytt gjødselbruk forskrift ble brukt aktivt som en første oppgave som den nye eierorganiseringen skulle bidra på. NLR leverte et faglig sterkt innspill, i god samhandling med flere organisasjoner i landbruksfamilien. Gjennom året, og fortsatt i 2025, jobber fagpersoner i NLR tett med myndighetene for å få til en så praktisk fornuftig landing av ny forskrift som mulig.

NLR gjennomførte fire medarbeiderundersøkelser i 2024. Styret og ledelsen er opptatt av å måle og være tett på medarbeidernes trivsel og å følge opp dette godt, særlig i et år med mye nytt og med økt fokus på

lønnsomhet. Dette fortsetter i 2025.

Ny logo og merkevare, ny personalhåndbok, HMS-håndbok, nye arbeidsavtaler, ny lønnspolitikk, tettere oppfølging av sykemeldte m.m., representerer noen av de endringene som kom på plass tidlig i 2024. Å være en attraktiv arbeidsgiver er avgjørende for å tiltrekke seg, utvikle og beholde de beste fagfolkene i NLR.

Operativt er NLR sin rolle uendret, samtidig som et nytt NLR åpner for nye muligheter. Lokal tilstedeværelse og bedre bruk av nasjonal spisskompetanse er to viktige stikkord. En generell utfordring er det å skape nysgjerrighet hos flest mulig bønder på det å bli litt bedre i egen produksjon.

NLR besitter mye kompetanse som flere kan bruke aktivt. Vi fokuserte i 2024 derfor mer på å markedsføre våre tjenester og rådgivere enn tidligere, og vi opplever en økt etterspørsel etter rådgiving. Internt fokuserer vi på at bondenytte leverer vi når vi blir brukt, og vi skal enda bedre heie frem aktive rådgiver og som følger opp medlemmene basert på behov og muligheter hos den enkelte.

NLR har en viktig rolle for å binde sammen forskning og næring, begge veier. Vår prosjektportefølje og vår rolle som forsøksvert er viktige i den sammenheng. NLR utvikler og tilpasser kompetanse til lokale forhold i hele landet. Vi skal bidra til å løse utfordringer ulike produksjoner står i.

I 2024 gjennomførte NLR 578 feltforsøk og arrangerte 677 markdager. NLR sin rolle som prosjektaktør skal

profesjonaliseres. Det arbeidet ble påbegynt i 2024. Inntekt på prosjektarbeid var på nesten 48 millioner kroner i 2024.

NLR som møtearena er viktig for mange. I løpet av 2024 har HMS-rådgivere i NLR og samarbeidende BHT-leverandører hatt kontakt med ca. 12 000 bønder og ansatte i landbruket. Våre HMS-rådgivere har alene kurset over 4000 bønder og 527 avløsere i 2024. Totalt ble ca. 8300 slukkeapparater kontrollert av NLR.

Mye aktivitet gjennomfører NLR i godt samarbeid med andre aktører i landbruket. Vi har økt fokus på samarbeid med andre i de ulike verdikjedene, både varekjøpere, forsikringselskaper og andre tjenesteleverandører. Intensjonsavtalen med TINE Rådgiving for å se på hvordan et tettere samarbeid til det beste for bonden kan organiseres var et viktig grep i den sammenheng.

NLR har et spesielt bransjeansvar innen plantevern, samtidig som vi jobber aktivt med økologisk landbruk. Tilgang på plantevernmidler er et viktig verktøy i bondens verktøykasse, samtidig er det å jobbe med økologiske strategier en faglig spydspiss for konvensjonelt landbruk.

Det skjedde mye i NLR i 2024. Mange medarbeidere opplever økt fokus på økonomistyring gjennom året og det å jobbe aktivt med våre medlemmer. Vi er fornøyde med mye av den aktiviteten vi skaper sammen med våre medlemmer, men vi er ikke fornøyde med å levere et negativt driftsresultat. Fokus restarbeidsevne i NLR og økt verdiskaping hos våre medlemmer har vår fulle oppmerksomhet inn i 2025 når vi nå skal fra endring til videreutvikling.

Se også fullstendig årsrapport til Landbruksdirektoratet som vedlegg til årsmeldingen.

KLIMAFORSKNING: Prosjektarbeid og forsøksvirksomhet er viktig i NLR. Rådgiverne Vanja Helene Ramsvik (til venstre) og Ragnhild Renna deltar i et prosjekt om utslipp av klimagasser fra dyrket myr i Vesterålen. (Foto: Ingvild Melkersen)

JORDBÆRPRODUKSJON: Svein Sivertsen, som driver Jordbærfarmen på Gjerstad i Vesterålen, får verdifulle råd fra NLR-bærrådgiver Stanislav Strbac under en markdag. (Foto: Ingvild Melkersen)

Statusrapport fra NLR SA region Nord

Da er første driftsår som ett NLR gjennomført. For NLR SA region Nord sin del var inngangen til ny organisasjon enkel, der både ansatte, tillitsvalgte og våre medlemmer ønsket ny organisasjon velkommen.

Kåre Holand, leder for regionutvalget i NLR SA region Nord

Vi så fordelene av at som en organisasjon kunne vi sikre enda bedre og likere tilbud til alle våre medlemmer. Vi kunne hente ut stordriftsfordeler som igjen kunne sikre at våre ansatte kunne fokusere på å levere best mulig rådgiving.

NLR SA region Nord har fokus på å løfte faget. For eksempel er byggrådgivere i hele NLR samlet under en leder og har større fokus på kvalitet i alle ledd. Våre tre grønrådgivere spisser seg så langt de kan innenfor en langstrakt landsdel der de må kunne noe om det meste. På HMS organiserer vi oss annerledes der en av NLR sine mest erfarne HMS-rådgivere, med tilhold på Innlandet, har fått ansvar for å løfte det faglige. Vi leverer godt på økonomi der rådgivere har fått frigitt tid så de kan hjelpe på å levere på økonomisk veiledning for alle de som skal bygge om fra bås til løsdrift, samtidig som vi skal håndtere andre innkommende oppdrag. Nord-Norge er størst i NLR på grovfôr, der vi med ny organisering fortsatt skal sikre nærhet til bonde, sikre kvalitet på rådgivingen, fornuftige priser og rask levering på tjenester til det beste for bonden.

NLR ønsker aktive medlemmer som utfordrer organisa-

sjonen på hvor veien skal gå videre. Vi oppfordrer dere derfor aktivt å bidra inn i organisasjonsarbeid, både lokalt, regionalt og sentralt. Still opp på fagmøter, kurs og markdager og øk deres kompetanse, samtidig som dere bidrar til å øke engasjementet rundt NLR. Vi trenger et aktivt landbruk over hele landet, basert på god dyrevelferd og optimal produksjon bygd på naturens premisser, og her må vi hjelpe hverandre med å gjøre hverandre gode.

For å engasjere medlemmene er det viktig at NLR har et klart og tydelig formål som er lett for medlemmene og mulige medlemmer å forstå. Medlemmer som opplever tilhørighet i organisasjonen, vil være mere engasjerte og slutte opp om møter og arrangementer. Det er viktig å involvere medlemmene i organisasjonens arbeid ved å gi dem en følelse av eierskap og betydning. Dette kan gjøres ved å organisere sosiale arrangementer og aktiviteter både i og utenfor organisasjonen. Her vil det kunne skapes et nettverk av medlemmer som vil kunne delta aktivt og være en positiv ambasadør for NLR. Å arbeide sammen med andre organisasjoner vil gi NLR økt synlighet og tilgang til flere ressurser, samtidig

som det kan gi medlemmene nye muligheter for samarbeid og engasjement.

Sosiale medier er en plattform som vil bli viktig for medlemsrekruttering og engasjement. NLR må aktivt bruke sosiale medier for å nå ut til medlemmer og et bredere publikum. Det er viktig å ha en tilstedeværelse på de sosiale plattformene hvor medlemmene er aktive.

En viktig forutsetning for engasjement i NLR er å gi medlemmene nyttig og tilstrekkelig informasjon om organisasjonens arbeid og aktiviteter. Fagmøter blant medlemmene er svært viktig å videreføre og viser den faglige styrken til NLR

Som regionutvalgsleder ser jeg som en av mine viktigste oppgaver å lytte til både medlemmer og ansatte og gi signaler inn i organisasjonen. Forutsetningen for å ha rollen som regionutvalgsleder er å vite hvor organisasjonen skal, og ha en felles oppfatning av vei framover. NLR har vært gjennom en stor omorganisering og må bygge en sterk identitet og kultur som spres i organisasjonen. I den fasen vi er i nå er det viktig at det er god kontakt mellom regionutvalgsleder, regionsjef og utsendingene.

VERDSARV: Forhausting på Løvoll i Eidsdal, Møre og Romsdal (Foto: Merete Løvoll Rønneberg)

NLR SA region Midt

Vi har no fått eit heilt driftsår med den nye organiseringa av landbruksrådgivingstenestene, og det har vore eit innhaldsrikt år.

Bjørn Helge Rønneberg, leiar for regionsutvalet i NLR SA region Midt

Det har vore mange utfordringar og tema som har vore diskutert og behandla det siste året. Dette trur eg gjeld for heile organisasjonen, og det er ikkje anna å vente når alt er «nytt» av året. For eigen del så har det vore viktigast at ein prøver å halde oppe tenestetilbodet på eit like bra nivå som før, eller betre. I vår tid er uhilda og frittstående landbruksrådgiving svært viktig, etter mitt syn. Nøytrale, kunnskapsrike rådgivarar med god lokal-kunnskap meiner eg er nødvendige inn i framtida. Tenesta må resultere i ein økonomisk gevinst for det einskilde medlem.

Eg meiner at det er svært viktig at NLR er eigarstyrt. Dette ser eg som ei stor utfordring å få til i praksis no etter omorganiseringa til ein organisasjon. Vi

som er tillitsvalde, har i region Midt eit stort geografisk område å sørve, med store variasjonar i klima og terreng, og ikkje minst eit stort mangfald av produksjonar som ein skal prøve å vere eit talerøyr for, oppover i organisasjonen. Dette er både utfordrande og interessant, og eg trur det er svært viktig at ein får danna gode rutinar og strukturar no frå starten av, etter siste omorganiseringa.

Eg vil også oppmode eigarane til å engasjere seg i arbeidet i NLR-organisasjonen. Vi treng interesserte og engasjerte medlemmar som målber det som er viktig å ta tak i for dei. Berre gjennom tett kontakt med grasrota kan vi lukkast med å utvikle ein organisasjon som reelt vert ein ressurs for bøndene.

Eg har trivds veldig godt som leiar i regionutvalet i det første ordinære driftsåret i den nye organiseringa. Både i regionutvalet og oppimot administrasjonen, synest eg det har vore ein god tone og eit ynskje om å skape noko. Dette synest eg er svært motiverande. Det manglar ikkje på praktiske utfordringar no i starten når alt er nytt og ein prøver å finne dei forskjellige rollene i organisasjonen, men eg synest vi i fellesskap har kome godt ut av det. Så får vi håpe at ting «setter» seg organisatorisk, og at vi i fellesskap kan drage lasset for at medlemmane skal ha tilgang på den beste og nyaste kunnskapen, slik at gardbrukarane kan tene pengar og trivast og ha det godt på gardsbruka sine vidare framover.

FRODIG: Hundegraset i Spire Surfôr/beite Vestland i full skyting rett før slått 21. mai 2024. Bildet er frå eit rådgivingsbesøk på Felde ved Byrkjelo, Gloppen kommune. (Foto: Dag-Arne Eide)

NLR SA region Vest

I NLR SA region Vest skal vi ha eit godt og spissa rådgivingstilbod innanfor våre hovudproduksjonar som er grovfôr, frukt og bær, med fokus på tilbod til medlemmane lokalt i heile regionen.

Ann Mari Bjørnøy, leiar for regionutvalet i NLR SA region Vest

Både nye og gamle rådgjevarar må få tid til å utvikle kompetanse. Det er også viktig å utvikle samarbeidet regionalt og lokalt med kommunar, faglag og andre organisasjonar.

Innanfor grovfôr må vi ha fokus på jord, drenering, tilstand, kalking, gjødsling, mikronæringsstoff og plantevern. Vi må jobbe aktivt for å vere på høgde i forhold til ny gjødselsforskrift.

Det er mykje godt arbeid som vert gjennomført innanfor frukt og bær. Dette er produksjonar med store utfordringar i samband med skadegjerarar, både insekt og sopp. Og det trengs å få fram nye middel til

bruk. Gjødselplanar, drenering, skjerekurs og haustetidsvurdering er viktige fokusområde. Organisasjonen må vere i stand til å skape konkrete resultat for dei som nyttar seg av tilbodet.

Aktivitet skapar engasjement, dvs. at NLR må vere synlege med lokale kurs, møte og mark-dagar, gjerne i samarbeid med andre organisasjonar. Det er viktig at medlemsfordelane er tydelege. Og skapar resultatforbetring hos den enkelte bonde.

Vi skal arbeide for best mogleg rådgivingstilbod for bøndene i regionen, og at NLR skal vere eitt hakk føre bonden på kunnskap.

Rådgivarane må kjenne problemstillingane dei møter i dei ulike produksjonane og ha god kunnskap i møte med brukarane. Det er rådgjevarane som skal skape nytteverdi for brukarane gjennom sitt arbeid. Dei må derfor ha god nok kunnskap om problemstillingane dei møter hos brukarane. Det er NLR-organisasjonen si oppgåve å gjere rådgjevarane i stand til dette. Ein NLR-rådgjevar skal vere ein kvalifisert og dedikert kunnskapsformidlar i møte med bøndene. Dette vil også skape engasjement blant brukarar/medlemmar.

ARBEIDSGLEDE: Oda Verdal setter forsøksfelt hos Tor Helge Arnevik i Grimstad. (Foto: Inger Birkeland Slågedal)

NLR SA region Sør

NLR SA region Sør tilbyr en stor bredde av tjenester innenfor ulike fagfelt og kulturer. Her er noen av de vi tjente bonden med i 2024.

Gisle Tunglund, regionsjef i NLR SA region Sør

Klima: Vi er nå åtte aktive klimarådgivere i regionen. I 2024 gjennomførte vi 106 klimahandlingsplaner sammenlagt. De fleste som 2:1 rådgiving i samarbeid med Tine, men vi ser økende etterspørsel fra sau-, ammeku- og planteprodusenter.

Grønnsaker: Tydelig fokus på medlemmene og tilgjengelighet for dem, og et tettere samarbeid mellom Agder og Rogaland, har styrket rådgivingen i regionen.

Frukt og bær: Vi har styrket fagområdet og vil ha ytterligere fokus på det framover. Flere store prosjekter og rådgivingsavtaler bygget verdifull kunnskap vi tar med til bonden.

Veksthus: Vi arrangerte to gartnerivandringer for tomat- og agurkprodusenter i 2024. Vi tilbyr produksjonsrådgiving for tomatprodusenter og rådgiving innenfor plantevern til en økende produsentmasse.

Økologi: Mange av bøndene som driver økologisk er medlem i NLR. Vi hadde i 2024 forsøk i økologisk korn til krossing og lusernesorter. Vi tegnet 28 rådgivingsavtaler og gjennomførte 28 grupperåd.

Jordvern: Vi jobbet med verddivurdering av matjord og konsekvens-

utredning innen temaet landbruk og jordvern på reguleringsplannivå. Der antas å få større fokus framover både ved nydyrking og utbygging.

Føringsrådgiving: I 2024 innførte vi grupperådgiving for våre sauebønder. Aktuelle tema her var uttak av livlam, foring, haldvurdering, snyltebehandling og beitestell. Vi etablerte føringsrådgiving for ammeku.

Grovfôr: Vårt grovførfaglige miljø ble betydelig styrket ved sammenslåingen til NLR SA, med økt komplementær kunnskap mellom Agder og Rogaland. Vi dekker nå de aller fleste deltema innenfor grovfôr og befester oss dermed som et viktig fagmiljø for det norske landbruk.

Potet: Foran vekstsesongen 2024 var mange potetprodusenter usikre på hvordan de skulle klare å beskytte åkrene sine mot tørråte. En ny variant resistent tørråte hadde spredd seg fra Danmark til Norge. Det vanligste tørråtemiddelet virket ikke lenger. NLR tok ansvar, søkte om midlertidig tillatelse for nye tørråtemidler og laget en god strategi som hele plantevernbransjen støttet opp om. Produsentene som fulgte NLRs råd gjennom sesongen erfarte at strategien virket og høstet gode avlinger av tørråtefrie poteter.

Kompetanse for framtida

Utenom vårt betydningsfulle arbeid for bønder i Agder og Rogaland, er vårt viktigste fokusområde å oppnå en akseptabel forretning i det vi gjør. Kompetanse koster, både å bygge og formidle. Vi er avhengig av lønnsom drift for å kunne utvikle oss, ansette nye som trenger tid for å bli gode, anskaffe riktig og godt utstyr til teknikere og rådgivere, og kanskje aller viktigst; stadig ligge foran i løypa for ny kunnskap slik at vi kan levere på visjonen vår; Kompetanse for framtida. Skal vi klare dette, er det én ting som er viktigere enn noe annet; at du som bonde bruker oss, kjøper de tjenestene du trenger for selv å bli bedre. Det er det vi lever for, og av.

Vi opplever et stort engasjement fra våre medlemmer gjennom regionutvalg, fokusgrupper, medlemsmøter m.m. Like viktig er det at medlemmene benytter seg av de tjenester vi tilbyr, slik at vi kan levere økonomisk levedyktige tjenester over hele landet.

– Jeg har stor framtidstro på NLRs vegne. Ønsket om å bidra til å skape et helhetlig rådgivningstilbud for bonden og landbruket motiverer meg til å være tillitsvalgt i NLR, sier leder i regionutvalget Audun Meland.

DIALOG: På markdag på Øsaker, 25. juni 2024, kom det flere konstruktive innspill til regionutvalget etter orientering om utvalgets arbeid (Foto: Inga Holt)

NLR SA region Østlandet

God faglig rådgiving innenfor alle produksjoner som medlemmene representerer, i hele regionens geografiske område, er den viktigste oppgaven for NLR i vår region.

Paul Edvard Vittersø, leder for regionutvalget i NLR SA region Østlandet

Regionen representerer et stort areal av landets produksjon av jordbruksvarer, grøntvarer og veksthusprodukter. Det er derfor viktig med høyt kompetente rådgivere som er tro mot kjernen i vår virksomhet, som er god faglig rådgiving. For å få til dette, har regionutvalget gitt innspill til å ta godt vare på medarbeiderne, motivere og sikre god trivsel. Vi har gitt innspill til gode rådgiververktøy, for å jobbe smartere i rådgivernes arbeids hverdag, samt å utvikle rådgivingsprodukter som er salgbare.

Forsøksvirksomheten og utvikling av kompetanse skal alltid har høy prioritet i vår region. Av andre fagområder som regionutvalget har prioritert i tillegg til planteproduksjon, er jord, jordhelse og plantevern. Regionen har økt bemanning innen jordhelse i 2024, da etter-

spørsel etter kompetanse på dette fagområdet er økende blant medlemmene. I tillegg er det ønsket fokus på klimændringer og regnskapstjenester av utvalget.

Regionutvalget har vært opptatt av at NLR har et godt forhold til både statlige og private organisasjoner. De har oppfordret regionsjef til å delta aktivt i møter med både fylkeskommuner, statsforvaltere og private organisasjoner for å markedsføre NLR, og bygge relasjoner. Aktivitetene er rapportert tilbake til utvalget.

Medlemmer i regionutvalget har vært representert på flere større fagmøter og markdager, for å engasjere medlemmer i å ta kontakt og gi innspill til regionutvalget. Innspillene er diskutert i utvalget og videresendt styret i NLR SA for prioritering av

oppgaver i handlingsplanen for neste år. I tillegg har regionutvalget blitt presentert i utsendelser til medlemmer, med oppfordring til å ta kontakt med medlemmene i utvalget. Noen medlemmer tar kontakt med utvalget om sine rådgivningsbehov, mens de fleste medlemmene gir sannsynligvis sine tilbakemeldinger til rådgiverne. Det viktigste er at NLR får tilbakemeldingene.

Som leder av regionutvalget, håper jeg å kunne bidra til å utvikle NLR til nytte for medlemmene. Det kan jeg gjøre som medlemstillitsvalgt i NLR ved å bruke egen kompetanse og interesse for organisasjonsarbeid. NLR er en svært viktig organisasjon for planteprodusentene, og det oppleves givende å kunne bidra her.

FAGLIG FELLESSKAP: Markvandring på Stensby ved Hamar. (Foto: Åsmund Langeland)

NLR SA region Innlandet

NLR har en sentral rolle i å støtte utviklingen av et bærekraftig og framtidsrettet jordbruk i Innlandet. Som Norges største matregion har vi et stort ansvar for å bidra til økt selvforsyning, matsikkerhet og verdiskaping i landbruket.

Marthe I. Spangen, leder for regionutvalget i NLR SA region Innlandet

Samtidig står næringen overfor utfordringer knyttet til økte produksjonskostnader, behov for investeringer, klimaendringer og rekruttering. Gjennom målrettet rådgiving, kompetanseheving og utviklingsprosjekter, bidrar NLR til å møte disse utfordringene. Vi er bindeleddet mellom forskning og praktisk landbruk og tilbyr bonden kunnskap og verktøy for å øke lønnsomhet, forbedre agronomiske praksiser og tilpasse seg endrede rammebetingelser.

Selv om 2024 var preget av ny organisering har hovedfokus hos de ansatte vært å sikre bonden tilgang til oppdatert og relevant rådgivning som bidrar til økt lønnsomhet og bærekraftig drift. Det er gjennomført prosjekter og forsøk innenfor alle planteproduksjoner, og det er gitt praktiske og forskningsbaserte råd innen agronomi, klima og miljø, plantevern, bygg, økonomi, økologi og fjellandbruk.

NLR har et særlig ansvar for rådgiving innen klima og miljø og har gjennomført 311 klimaråd, best i landet! Klimarådgivere med høy kompetanse har arbeidet mye med rådgiving innenfor grovfôr/melk og korn. For kommende år blir det også fokus på svin, fjørfe og grønt.

I Innlandet har vi spisskompetanse på jord og jordhelse som andre rådgivere og fagmiljø i hele landet drar nytte av.

Mange medlemmer har etablert faglige nettverk gjennom deltagelse i Dyrkingsgrupper. Tilbudet utvides i 2025, det samme gjør tilbudet om Rådgivingsavtale og Grovfôrstrategi.

Innlandsprosjektet Trygg bonde ble avsluttet i 2024, og resulterte i etableringen av Bondens nettverk i de fleste kommuner. Nå etableres Bondens nettverk også nasjonalt, og flere fylker har allerede fått sine nettverk på plass.

Medlemmene er kjernen i NLR, og engasjement er avgjørende for best mulig tjenester, så min oppfordring er:

- Delta på møter og kurs
- Gi tilbakemeldinger
- Bli med i styrende organer
- Samarbeid med rådgivere
- Bruk og anbefal NLRs tjenester: Jo flere som benytter seg av tjenestene, desto bedre kan vi utvikle dem og sikre fortsatt høy kvalitet.

Som regionutvalgsleder har jeg et ønske om at NLR skal være med å styrke norsk landbruk gjennom kunnskapsbasert rådgiving og et sterkt faglig fellesskap. Noen av mine motivasjonsfaktorer er:

- Bidra til et bærekraftig og lønnsomt landbruk ved å sikre at bønder i vår region får den beste faglige støtten for å lykkes i sin drift

- Bidra til utvikling av tjenester og rådgivning som er mest mulig relevant for våre medlemmer
- Bygge gode nettverk mellom bønder, rådgivere og andre aktører i landbruket
- Fremme utvikling og innovasjon: Det er viktig at vi følger med på ny teknologi og metoder som kan bedre bondens hverdag.

Regionutvalget representerer medlemmene, og vårt ønske er å bidra til at NLR er bondens viktigste ressurs for faglig støtte og utvikling. Ved å ha engasjerte medlemmer, tilpasse rådgivingen og drive organisasjonen på en effektiv måte, kan vi være med og styrke landbruket og skape større verdier for bonden.

Faktaboks

NLR SA region Innlandet

Antall medlemmer: 3630

Antall årsverk: 38

Kontorsteder: Valdres (Løken), Lom, Vinstra, Tynset, Trysil, Lillehammer, Lena, Jaren, Hamar

Regionutvalget i 2024:

Marthe I. Spangen, Løten, leder
Per André Dyste, Kolbu
Odd Romenstad, Rendalen
Gjermund Lyshaug, Aust-Torpa
Øyvind Sandvold, Vinstra
Anders Formo, Sel
Ingvill Sveen, Løten, 1. vara

FAGLIG OPPDATERING: Kursuka er det største kompetansetiltaket i NLR, i 2024 med hele 320 deltakere. Hovedfokus på fellesdelen var innspill fra eierne av NLR og beste praksis-områder fra organisasjonen (Foto: Jan Ferstad)

Fagavdelingen: Fokus på faglig utvikling

Norsk Landbruksrådgiving har som mål å være den foretrukne rådgivingsorganisasjonen i landbruket. For å nå dette målet er vi helt avhengig av å ha høyt kompetente rådgivere som bøndene har tillit til.

Kåre Oskar Larsen, direktør i fagavdelingen

2024 er første året hele NLR er samlet i ett selskap. Det er fortsatt en geografisk organisering, og rådgiverne er ansatt i en av de seks regionale avdelinger. Rådgiverne i byggfag er løftet ut til et selvstendig resultatområde. Fagavdelingen er organisert etter samme mal som tidligere, med fagkoordinatorer på de ulike fagområder. Fagkoordinatorerne har et oppnevnt fagforum

med fagledere eller fagansvarlige fra de ulike regionene. Viktige tiltak for å utvikle spisskompetanse i organisasjonen, utvikle fagområdene og skape aktivitet for medlemmer i hele landet, er arbeidet som gjøres av fagkoordinatorer og i fagforum.

Fagkoordinatorer

Det er 11 nasjonale fagkoordinatorer innenfor de viktigste

rådgivingsområdene, som bidrar til kompetansebygging og at kompetansen deles mellom enhetene. Koordinatorstillingene utgjorde ved utgangen av 2024 til sammen 10,3 årsverk. Åtte av de elleve var koordinatorene på heltid, mens resten hadde en kombinasjon med andre oppgaver.

Fagområde	Fagkoordinator	Stillingsprosent
Grovfôr	Ragnhild Borchsenius	100 prosent NLR
Korn, frø og oljevekster	Harald Solberg	50 prosent NLR, 50 prosent NIBIO
Potet	Borghild Glorvigen	75 prosent NLR, 25 prosent Fagforum Potet
Grønnsaker	Merete Dæhli	100 prosent NLR
Frukt og bær	Anne Kari Heen	100 prosent NLR
Klima	Julie Wiik	100 prosent NLR
Økonomi	Torbjörg Kylland	80 prosent fagkoordinator/20 prosent rådgiver
HMS	Halle Arnes	100 prosent NLR
Økologisk	Kjersti Berge	100 prosent NLR
Presisjonsteknikk	Jogeir Agjeld	100 prosent NLR
Plantevern	Anne G. Kraggerud	100 prosent NLR

Viktige oppgaver for fagkoordinatorene er:

- Initiere forsknings- og utviklingsprosjekter
- Koordinere forsøksvirksomheten
- Publisere ny kunnskap
- Utvikle rådgivingsverktøy

Aktivitet

Plantevern

NLR søker Mattilsynet om godkjenning av plantevernmidler til minor use og aktuelle dispensasjoner for hele næringen. I tillegg har vi oppdatert kunnskap om regelverk og oversikter over plantevernmidler som kommer eller skal utfases, og presenterer det på våre interne sider. Dette bruker rådgiverne i sin rådgiving. Det arbeides med å skaffe tilveie restdata. Vi får innvilget de aller fleste søknadene om dispensasjoner og utvidet godkjenning (minor use). Færre plantevernmidler gir en krevende situasjon, spesielt for grøntsektoren. Det kommer ikke alternativer tidnok. Det er for lite penger til utprøving av alternative midler og metoder. Sammen med faglagene og andre sentrale aktører, er det dannet en ressursgruppe på plantevern. Det er fokus på at agronomisk nytteverdi må vektlegges sterkere under godkjenningen. Vi har solid fundament for å være oppdatert på plantevern, både regelverk, kjemiske midler og alternativer til kjemiske midler.

Presisjonslandbruk

Stadig flere bønder etterspør tildelingsfiler og bistand til datahåndtering. Teknikkrådgiverne opplever at samhandling er enklere etter sammenslåingen i NLR. NLR har en viktig rolle i utvikling av dronebaserte tjenester for landbruket både til observasjon/deteksjon, og til utføring av arbeid. Særlig på bruk av droner til plantevern har NLR ei nøkkelrolle.

HMS

Det er økning i antall saker når det gjelder hjelp i motbakker (kriesaker). Dette er et tegn på at terskelen for å be om hjelp er blitt lavere, og vi er mer synlige. Tradisjonelt forebyggende HMS-arbeid er svært viktig, og det tilbys en rekke kurs og tjenester som medlemmene etterspør. Satsing på HMS i reindrift går meget bra.

Økologisk

Nasjonale økologiske fagressurser gir faglig støtte til rådgivere i hele landet og bidrar til at økologisk landbruket har en spyspissfunksjon. Vi har tett samarbeid med andre aktører både nasjonalt og i nabolandene. Økologisk produksjonsvolum er lite på grunn av markedsutfordringer. Fagkunnskapen er meget relevant og overføres til produsenter som har både økologiske og konvensjonelle produksjoner.

Jord

Det er stor interesse hos medlemmene for jord og jordliv, særlig for nye dyrkingsmetoder knyttet opp mot jordhelse (Karbon Agro og Regenerativt). Jordprøvetaking er en viktig forutsetning for presisjonsjordbruk.

Hydroteknikk

Vi har gjennomført en kompetanseoverføring innen hydroteknikk, men det er vanskelig å få midler til prosjekter. I forbindelse med budsjettprosessen på høsten ble det bestemt en økt satsing innenfor hydroteknikk kommende år.

Klima

Volumet på rådgivinga har økt kraftig fra i fjor, noe som også synes på søknadsbunken. Tidligere har vi nådd ut til «entusiastene», men nå er vi ute blant bønder som representerer gjennomsnittet, og opplever at vi gjør mye godt holdningsarbeid angående klima. Vi samarbeider godt med Tine, og ser fram til å

ha flere å samarbeide med. Det øker kompetansen og kvaliteten i klimarådgivingen. Økonomien i klimarådgiving oppleves av rådgiverne som dårlig, da kostnadsnivået har økt veldig siden ordningen ble innført og satsene ble satt.

Økonomi

Vi har siste året hatt økt fokus på bedriftsledelse og bonden som bedriftsleder. Driftsplan ved utbygging, likviditet og økonomistyring ved daglig drift, er viktige leveranseområder. Mekaniseringsøkonomi, økt lønnsomhet i hver produksjon og hvordan bli bedre enn gjennomsnittet, er aktuelle tema.

Veivalgsrådgiving

Hva som er riktig for den enkelte bonde framover, får stadig større betydning. Det er gjennomført en kombinasjon av kurs og foredrag for bønder og regnskapsførere og møter/-dialog om veivalg med den enkelte bonde.

Kursuka 2024

Kursuka 2024 ble gjennomført i uke 46 som normalt, og ble arrangert på Gardermoen. Det var denne gangen rekordhøyt deltakerantall med ca. 320 deltakere. Hovedfokus på fellesdelen var innspill fra eierne av NLR og beste praksis-områder fra organisasjonen. Dette ble fulgt opp med gruppearbeid på hva vi trenger av verktøy for å jobbe smartere. Dagen ble avsluttet med foredrag av Ivar Haugstad over temaet kunsten å virke sammen på jobb. Tirsdag og onsdag ble gjennomført med spesielt fagfokus oppdelt i 14 parallelle sesjoner. Tirsdag kveld var det som normalt, festmiddag, denne gang med NLR SA region Sør som vertskap.

MÅLRETTET: Klimasmart driftsbygning i massivtre under oppføring i Nordland. (Foto: Ketil Are Edvardsen)

Bygningsrådgivingen samlet

Året 2024 har vært preget av både utfordringer og framgang for avdeling bygg. Etter sammenslåingen ble bygg et eget forretningsområde i NLR. Med det fulgte mye administrativt arbeid, samt å ta ut en kurs for fagområdet.

Jan Arve Langørgen, leder bygrådgiving, og Terje Skogheim, fagleder bygrådgiving

2024 var et år der vi jobbet for å bli ett lag og gå i samme retning, og samtidig trygge faget og opprettholde fagutviklingen. Ved inngangen til året var vi 23 rådgivere, ved utgangen av året var vi 24, selv om to av nestorene gikk av med pensjon i løpet av året. Det forteller oss at vi er en attraktiv arbeidsgiver og klarer å rekruttere nye rådgivere til fagområdet.

Rådgivingstilbud

Våre rådgivningstjenester har de siste årene vært i utvikling og regionvis har vi hatt til dels ulik leveranse av tjenester. Det jobbes nå for å levere mer lik og samkjørt rådgiving der vi er representert. Dette er noe som ble forenklet fra 1.1.2024 da bygg ble samlet i én enhet og vi fikk ledelse på fag og ikke regionvis. Det er opprettet egen faggruppe bygg med fagansvarlige for våre interne forretningsområder, der vi ønsker vekst og ser potensiale i framtidig rådgiving. Faggruppa ledes av en fagleder som har ansvar for utvikling av faget i samråd med leder for

byggrådgiving. Vi ser at dette nå bærer frukter da flere rådgivere har utvidet leveransene i løpet av året. Vi har som målsetting å bli bondens foretrukne rådgiver innen byggesøknader i landbruket på landsplan. Vi ser også at det er et stort behov for konkurranseutsetting av byggeprosjekter for å sikre bonden riktig pris på utbyggingene. Dette henger også tett sammen med videre byggeledelse i byggefasen.

Undervisning, kurs og /foredrag

I 2024 har vår utadrettede virksomhet ikke blitt godt nok prioritert. Dette har sammenheng med fokus på å lykkes i sammenslåingen og å bygge lag. Vi har planer om å være mer aktiv og synlig i året som kommer, særlig i områder der overgang fra bås fjøs til løsdrift er tema. Det er også startet et godt samarbeid med markedsavdelingen som vil hjelpe oss å markedsføre våre tjenester på en god måte.

Utvikling og prosjekter

Byggrådgiving i NLR er stort sett rettet direkte mot bruksutbygg-

ing på gårdsnivå og betalte tjenester i forbindelse med det. I 2024 har vi hatt et eksterntfinansierte prosjekt på mer kjejkjøtt i nord. Vi forsøkte å få gjennom et prosjekt i jordbruksforhandlingene som vi kalte Fjølsløft, en nasjonal koordinator/motivator for overgang til løsdrift. Dette ble dessverre ikke hensyntatt, selv om flere sentrale aktører peker på NLR som en naturlig pådriver innen dette temaet.

Opp og fram

Leder for byggrådgiving har vært prosjektleder for et internt prosjekt kalt «Opp og fram». Det er tverrfaglig med bygg, økonomi, HMS og regnskap i et ønske om å få til et felles løft for disse fagområdene. Dette er noe vi er godt i gang med, hovedmålet er å skape bondenytte ved økt tilstedeværelse rundt bondens økonomiske hverdag, bedre virksomhetsstyring samt å sette bonden i bedre stand til å drive lønnsom drift på gården og gjøre kloke valg basert på egen økonomi.

VERDIFULLT: Petter Hattestad (til høyre) er godt fornøyd med tett oppfølging av NLR-rådgiver Franz Anders Bakken gjennom NLR Grovfôrstrategi. (Foto Morten Livenengen)

Godt resultat med god grovfôrrådgiving fra NLR

Petter Hattestad på Vingrom i Innlandet driver kjøtt- og mjølkeproduksjon. Han meldte seg på NLR Grovfôrstrategi for å lage mest og best mulig grovfôr til dyra sine, og ikke minst for å kunne spare kostnader på kraftfôr.

Morten Livenengen, kommunikasjonsrådgiver

– Erfaringene er utelukkende positive. Det å kunne se potensialet på hvert enkelt jorde og utnytte jorda vår på en best mulig måte, har gitt resultater. Vi kom veldig godt ut av det, takket være mye god rådgiving fra NLR. Dette her vil vi være med på igjen, sier Hattestad.

– NLR Grovfôrstrategi er rådgivingstilbud som tar for seg alle deler av grovfôrproduksjonen. Du får seks treffpunkt med rådgiver gjennom sesongen, der vi starter opp i god tid før sesongen med å legge en god strategi for din grovfôrproduksjon, sier Franz Anders Bakken, rådgiver i NLR.

Synlig

Grovfôr, gjennom eksponering av tjenesten NLR Grovfôrstrategi, var den første aktiviteten i NLR SA i 2024. Gjennom flere filmer, artikkel og jevnlig posting på sosiale medier ble budskapet om tjenesten presentert for grovfôrproduserende medlemmer. Tjenesten ble også godt presentert i NLR-Magasinet. Slagordet for tjenesten er «Gjør gull av grovfôret ditt.»

Suksess

I alt var det cirka 170 grovfôrprodusenter som fattet interesse for å finne sitt skjulte gull i rundballer og siloer. Disse fikk tett opp-

følgning av lokal grovfôrrådgiver gjennom hele dyrkingsseksongen. I noen områder ble noen av treffpunktene gjennomført som gruppemøter der flere grovfôrstrategier i nærområdet møttes for å diskutere sine strategier og dele erfaringer, godt ledet av den lokale grovfôrrådgiveren. Mange har i etterkant uttrykt at dette var et godt opplegg som har gitt verdifull innsikt i egen grovfôrproduksjon.

NLR Grovfôrstrategi er den største enkeltsatsingen innenfor tjenester på grovfôr i 2024, og med erfaringer fra første år videreføres tjenesten til nytt driftsår.

ØKT BEVISSTHET: Geir Lohn (til høyre) på Follien gård i Alvdal, Innlandet, ser at klimarådgivinga han får fra NLR-rådgiver Rune Granås, er både nyttig og lønnsom. (Foto: Tun Byrå)

Klimarådgiving ga nytt fokus og mer lønnsom drift

Melkebonde Geir Lohn deltok i 2022 i et prosjekt der hele gårdsdrifta ble satt under lupen med mål om reduserte klimagassutslipp. For Geir var det en nyttig gjennomgang som har gitt betydelige økonomiske gevinster.

Tun Byrå og Morten Livenengen, kommunikasjonsrådgiver

– Et av målene vi satte opp i klimatiltaksplanen i 2022 var å produsere bedre grovfôr. Når vi nå tok ny gjennomgang i 2024, så vi at grovfôr kvaliteten har blitt betydelig bedre og at kraftfôrforbruket har gått vesentlig ned. Det betyr mye for økonomien. Jeg har også fått ny bevissthet rundt dyrehelse og oppfôring av kalver og ungdyr. Der jeg har litt å gå på, men ser nå at det er mye penger å spare på å få robuste ungdyr inn i produksjonen, forteller Geir fornøyd.

– I klimakalkulatoren registrerer vi reelle data fra produksjonen og fokuserer på å avdekke svinn. Det kan være at du bruker for lang tid på oppfôring av slakte-dyr, at du bruker unødvendig mye kraftfôr og diesel, eller at du gjødsler for mye i forhold til avlingspotensialet på et skifte. Sammen setter vi opp en plan med konkrete tiltak, som kan bidra til bedre ressursutnyttelse og en mer lønnsom produksjon. Med det fokuset kommer ofte klimagevinsten av seg selv, sier Rune Granås, rådgiver i NLR.

Synlig

Klimarådgiving ble løftet fram gjennom film, korte teaserfilmer på sosiale medier, hovedtema for NLR-Magasinet som utkom i kampanjeperioden, nyhetsbrev og kjøpte annonseflater i landbruksmedier.

Effekt

Aktiviteten genererte oppdrag til mange rådgivere rundt om i hele landet. Totalt gjennomførte NLR over 1000 klimaråd i 2024.

LANGSIKTIG: Under omleggingen fikk Bjørnar Langklep god hjelp av den erfarne NLR-rådgiveren Silja Valand. Siden har han hatt Økologisk Rådgivingsavtale. Silja er derfor fortsatt en viktig sparringspartner og støttespiller, og deltar i både planlegging og problemløsning når det trengs. (Foto: Tun Byrå)

Ble økobonde med hjelp fra NLR

Bjørnar Langklep la om til økologisk produksjon i 2010. Både før, under og etter omlegging har han fått god støtte fra rådgivere i NLR. Det har bidratt til gode resultater og god økonomi i drifta.

Tun Byrå og Kjersti Berge, fagkoordinator økologisk

Den erfarne økobonden Bjørnar Langklep driver med såkorn, grasfrø, åkerbønner og ammekyr i Undrumsdal ved Tønsberg.

- Det hele startet med et NLR Økologisk Førsteråd. Tilbudet ga oversikt over muligheter og utfordringer, samt litt tall på hva en omlegging ville innebære for oss. Etter gjennomgangen tok vi sjansen og la om alt på en gang, forteller Bjørnar.

- For å lykkes må man sikre god jordstruktur og gi plantene god næringstilgang ved å utnytte vekstskifte og de ressursene som finnes på gården. Det er vanskelig å lykkes med ensidig økologisk korndyrking, men å kombinere korn med gras og husdyr er ofte en god løsning, sier Silja Valand, rådgiver i NLR.

- Å ha Silja på laget er gull verdt. Hvis det buttrer litt, eller jeg lurer på noe, så ringer jeg til Silja. Da kan vi diskutere over telefon, eller hun tar seg en tur hit, så vi kan se på det sammen. Det er trygt å ha noen som kjenner både meg og min drift, og det bidrar til et bedre sluttresultat, sier Bjørnar.

NLR har flere faste rådgivingstilbud innenfor økologisk produksjon.

Gjør trygge beslutninger med Økologisk Førsteråd

I 2024 fikk rundt 100 produsenter Økologisk Førsteråd fra en NLR-rådgiver. Da får man et gårdsbesøk med gjennomgang av muligheter og utfordringer ved en eventuell omlegging til økologisk drift. Man diskuterer regelverk, tilskuddsordninger, markedsmuligheter og agromiske problemstillinger. Dette skal gi et godt beslutningsgrunnlag før eventuell omlegging.

Økologisk Grupperåd gir faglig og sosialt fellesskap

I økologisk produksjon er god agromi avgjørende. Det trengs god biologisk og praktisk kunnskap for å lykkes med vekstskifte, gode avlinger og bekjempelse av ugras, skadedyr og sykdommer. Gjennom Økologisk Grupperåd får man rådgiving tilpasset egen produksjon, erfaringsutveksling med andre dyrkere og mulighet for å bygge faglig og sosialt nettverk. Noen økologiske grupperåd er åpne for alle, andre

blir gjennomført for faste grupper som møtes flere ganger årlig.

Populære erfaringsgrupper

NLR har i flere år utdannet rådgivere i rollen som tilrettelegger for Erfaringsgrupper. Dette er faste grupper på rundt ti produsenter som møtes flere ganger over tid, og som sammen setter mål og bidrar til hverandres utvikling. Denne rådgivingsformen blir godt mottatt. Tema for gruppene har vært både grovfôrbaserte produksjoner og åkerproduksjoner. Kornbønder har gjerne spisset Erfaringsgruppene mot tema innen jordhelse. NLR gjennomførte i 2024 over 150 økologiske grupperåd, i tillegg til 75 grupperåd med tema jordhelse.

Skann qr-koden for oversikt over vårt rådgivingstilbud innenfor økologisk landbruk.

JORD OG PRESISJON: NLR-rådgiverne Rolf Einar Kordal (til venstre), Morten Botilsrud (i jordprøvebilen) og Fredrik Klaseie er klare for å ta jordprøvetaking til et nytt nivå. (Foto: Tun Byrå)

Systematisk jordprøver gir oversikten du trenger

Med tradisjonelle jordprøver får du et grovt bilde med gjennomsnittlig verdier for jorda di. Med systematiske jordprøver fra NLR åpner du døra for framtidens agronomi. Du får en detaljert oversikt over jorda på din gård. Informasjonen kan du bruke til riktigere gjødsling, mer nøyaktig kalking og variert tildeling av innsatsmidler på samme jorde.

Tun Byrå og Morten Livenengen, kommunikasjonsrådgiver

Jorda er bondens viktigste resurs, og god rådgiving gir bedre jord.

– Det er et stort ønske for meg å gi bonden størst og best nytteverdi av jordprøvene som tas. Da må jeg legge innsats i planlegging, gjennomføring og etterarbeid, sier Morten Botilsrud i NLR. Siden han startet i NLR i 2015, har han tatt jordprøver på mer enn 150 000 dekar på Romerike. Stadig raffinerer han

teknikken og sluttproduktet han leverer til bonden.

Synlighet

Gjennom kampanjeperioden for fagområdet jord eksponerte vi målgruppene for det vide spekteret av tjenester som tilbys av NLR. NLR systematiske jordprøver ble akkurat ferdig spekket og klart til å bli en vesentlig del av kampanjen, og ble gitt synlighet gjennom filmer i betalte

annonseflater og sosiale medier. Mye av innholdet ble også brukt i nyhetsbrev til alle medlemmer og interessenter.

Fem webinarer gjennom kampanjeperioden vakte stor interesse godt utover egen medlemsmasse.

Resultat

Totalt gjennomførte NLR 3642 jordprøveoppdrag i 2024.

SYNLIG: NLR fokuserte på presisjonslandbruk på standen og i faginnlegg på landbruksteknikkmessa Agroteknikk 2025 på Lillestrøm, 14.-17. november. (Foto: Jan Ferstad)

På rett spor

Enten presisjonslandbruk er nytt for deg eller du er viderekommen, tilbyr NLR rådgiving tilpasset dine behov og ambisjoner.

Tun Byrå og Morten Livenengen, kommunikasjonsrådgiver

Presisjonslandbruk er på full fart inn i landbruket – og det med god grunn. Gjort på riktig måte kan du spare på innsatsfaktorene, heve kvaliteten og avlingsnivået, redusere klimaavtrykket – og å bedre arbeidsmiljø.

Vi har kunnskapen og verktøyet for å bistå deg, enten du trenger hjelp for å få traktor og redskap til å snakke sammen, handtere data inn og ut, lage tildelingsfiler, eller du vil ha tekniske og agronomiske råd for å stille inn og utnytte maskiner og redskap best mulig.

Synlighet

Det bærende elementet i presisjonskampanjen var en uten betaling nedlastbare presisjonsguide. Ved opt in anga gårdbrukere selv sitt presisjonsnivå i tre nivå; nybegynner, bruker litt presisjonsutstyr og opp til de som er avanserte brukere.

Budskapet om den kostnadsfrie presisjonsguiden ble gitt gjennom NLR-Magasinet, sosiale medier, nyhetsbrev og på stand på Agroteknikk – der NLR-Magasinet med tema presisjon ble delt ut til besøkende. Bladene

var lagt i øyenfallende oransje handlenett med qr-kode til presisjonsguiden.

Resultat

Eksponeringen av presisjonsguiden resulterte i drøye 300 nedlastinger. Dette har gitt rådgivere tilgang til 300 potensielle kunder for videre oppfølging – der rådgiving kan tilpasses den enkeltes faglige nivå, basert på egenvurdering ved opt in for guiden.

